

luctus omnium, quanta præcipuè mœrentium lamenta monachorum, qui eo die ferè ad duo millia convenisse dicuntur! Specialis Martini gloria: ejus exemplo in Domini servitute stirps tanta fructificaverat. Agebat nimirum ante se pastor extinctus greges suos, sanctæ illius multitudinis pallidas turbas, agmina palliata, et aut emeritos senes, aut juratos Christi in sacramenta tirones. Tum virginum chorus fletu abstinentis præ pudore, cùm lætandum illi potius esse sentiret, quem jam suo Dominus gremio conoveret, quām sancto dissimulabat gaudio quod dolebat! Siquidem fides flere prohiberet, gemitum extorqueret affectus. Etenim tam erat sancta de illius gloria exultatio, quam pia de morte confusio. Ignosce flentibus, gratulare gaudentibus: quia et pium est gaudere Martino, et pium est flere Martinum, dum unusquisque et sibi præstatut doleat, et illi debet ut gaudeat.

Hæc igitur beati viri corpus usque ad locum sepulcri hymnis canora cœlestibus turba prosequitur. Comparetur, si placet, sœcularis illa pompa, non dicam funeris, sed triumphi. Quid simile Martini exequiis conferetur? Ducant illi præ curribus suis vincos post terga captivos¹: Martini corpus hi, qui mundum ducatu illius vicerant, prosequuntur. Illos confusis plausibus populorum honoret insania: Martino divinis plauditur psalmis, Martinus hymnis cœlestibus honoratur. Illi post triumphos suos in tartara sœva truduntur: Martinus Abrahæ sinu lætus excipitur; Martinus hic pauper et modicus, cœlum dives ingreditur, hymnis cœlestibus honoratur: illinc nos, ut spero, custodiens, me hæc scribentem respicit, te legentem.

¹ Alusion à la pompa con que los triunfadores romanos eran conducidos al capitolio. Delante de sus carrozas iban atados los reyes vencidos.

ESTRACTOS DE LAS ACTAS

DEL MARTIRIO DE SAN SEBASTIAN¹.

CAPÍTULO I.

Patria del Santo: su empleo: por qué ocultaba que era cristiano.

Sebastianus vir christianissimus, Mediolani eruditus, civitate Narbonensi oriundus, Diocletiano et Maximiano imperatoribus ita carus erat in omnibus, ut principatum ei primæ cohortis traderent², et suo eum conspectui juberent semper adstare. Erat enim vir in sermone verax, in judicio justus, in consilio providus, in commissso fidelis, in interventu strenuus, in bonitate conspicuus, in universa morum honestate præclarus. Hunc milites quasi patrem venerabantur, hunc universi, qui præerant palatio, summo amoris studio complectebantur atque colebant.

Verus Dei cultor quotidie quidem sedulum Christo exhibebat officium, sed tamen dabat operam, ut id sacrilegis regibus esset incompertum, non passionis timore perterritus, nec patrimonii sui amore constrictus,

¹ Acerca de las actas de este martirio dice Baronio: «Sunt quidem ipsa acta legitima, conscripta a notariis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quibus id operis officio incumbebat.» An. 284, numero 10.

² Trátase aquí de las cohortes pretorianas, que eran 17, y formaban la guardia imperial. Se ve que el jefe principal de la primera cohorte era un oficial de rango muy elevado, cuyo grado podría corresponder en el dia al de teniente general.

sed ad hoc tantum sub chlamyde terreni imperii Christi militem tegebat absconditum, ut Christianorum animos, quos inter tormenta videbat deficere, confirmaret, et Deo redderet animas, quas diabolus conabatur auferre. Denique post quam multas martyrum mentes a timore passionis eripuit, et ad capessendam coronam perpetuae vitae incitavit, ipse quoquè quis esset aperuit.

CAPÍTULO II.

Los santos hermanos Marcelliano y Marco son condenados a muerte.

Clarissimis igitur viris Marcelliano et Marco, duobus geminis fratribus, pro Christi nomine in vinculis constitutis, quotidie solatium exhibebat, et tam ipsis quam etiam servis eorum, cum quibus tenti fuerant, salutaria fidei consilia ministrabat, uti fugitiva saeculi blandimenta respuerent, et momentaneos corporum cruciatus non timerent.

Qui cum sanissimis consolationibus acquiescerent, et verbera carnificum constanti animo perferrent, capite damnati sunt; idque hac conditione, ut si eo temporis puncto, quo gladio feriendi essent, sacrificare vellent, et parentibus et conjugibus et liberis et facultatibus suis redderentur. Erant enim non solum, ut diximus, genere clarissimi viri, sed etiam facultatibus locupletes, patre Tranquillino, matre Martia progeniti, qui illos sequebantur cum uxoribus eorum et filiis. Unde factum est, ut ab Agrestio Chromatio, urbis Romæ praefecto, triginta dierum inducias impetrarent, quo temporis spatio ageretur cum illis, ut ad sacrificandum idolis accederent.

¹ La clámide era una vestidura militar.

CAPÍTULO III.

Empeño de los amigos, padres y consortes de los santos
Mártires por hacerles idolatrar.

Accedentes itaque amici eorum ad illos, ita eos compellare cœperunt: Unde vobis tam dura mens, tamque ferreum pectus, ut neque patris canitie permovere amini, et matri jam decrepitæ novos partus dolores afferatis? Olim quidem illa partus sui dolores superabat, quod uno cruciatu duos filios pareret; at nunc insanabilis dolor, incomparabilis parturitio est, dum spes et gaudium eripitur, vita contemnitur, respuitur gloria, et proculcatis omnibus pietatis affectibus, mortis atrocitas appetitur potius quam timetur. Obsecramus vos, ô amici carissimi, tandem hisce finem date calamitatibus, et vos patres esse dulcium filiorum vel admoniti memen-tote.

Hæc et his similia amicis dicentibus, miseram se clamitans mater advenit, solutisque crinibus, canos suæ senectutis ostentans, in conspectu eorum vestem, qua tegebatur pectus, scidit, et, cunctis lacrymantibus, multum ejulans commemorabat, ita inquiens: Heu me, heu me miseram! circumvallat me omni ex parte incomparabilis luctus, inaudita miseria et geminata orbitas, nullis penitus calamitatibus æquiparanda. Amitto filios ad mortem ultro properantes; quos si mihi hostes auferrent, per medias sequerer acies bellatorum; si judicia violenta concluderent, carcerem simùl irrumperem moritura¹. Novum hoc pereundi genus est, in quo carnifex rogatur ut feriat; novus hic luctus, nova miseria, in qua natorum juventus sponte suâ in-

¹ Expresión hermosa y bien colocada al fin de la cláusula para llamar más la atención.

terit, et miseranda parentum senectus compellitur ut vivat.

Hæc prosequente matre, infirmus pater et jam senio gravis, manibus servulorum adducitur, qui cygneum caput¹ pulvere conspergens, hujusmodi dabat voces ad cœlum: Ad mortem ultro proficiscentibus filiis valledicturus adveni, ut universa, quæ a filiis sepulturæ meæ exhibenda paraveram, ego infelix filios sepulturus expendam. O filii mei, oculorum geminum meorum lumen, nati feliciter et prosperè educati, quæ ista repente insania, mortis vos fecit esse amantes²? Quòd si hanc nudus debitor, sub avaro foeneratore positus, nullà potest ratione diligere, sed timere etiam illam conspicitur, qua ratione eam appetit, qui et bonis omnibus exuberat, nec ulli quicquam debet? Deficite plorando, oculi mei, et caligine me obducite, ne videam cædi gladio, quos dum virga levis tangeret, tremui; dum mœrentes leviter viderem, expavi³.

Dum hæc et ejusmodi senior pater ageret, en ambo- rum quoquè conjuges cum liberis adveniunt, et eorum adspectibus offerentes infantulos, in has voces cum multo ejulato prorumpunt: Quibus nos servituras relinquitis⁴? quibus conjugii nostri traditis charitatem? qui, putatis, erunt horum infantium domini? qui vestrarum ædium avidissimi invasores? qui vestræ occupatores familæ? qui sibi divisuri vernaculos, quos nu-

¹ Su cabeza blanca como las plumas del cisne.

² Aquellas pobres gentes no comprendian el amor ardiente y apasionado de los cristianos por la muerte.

³ Este discurso está lleno de ardor: las frases son de una latinidad elegante y robusta: la circunstancia final es patética: «Cuando érais niños, yo no podía castigaros, ni siquiera levemente. ¿Cómo podré ahora veros morir al filo de la espada?»

⁴ Aquí puede haber un recuerdo de Homero, en cuya *Iliada* las princesas de Ilion se preguntan en qué palacios habrán de servir algún dia con sus hijos, tristes herederos de su cautiverio.

trivistis? Heu quām ferreo, heu quām impio crudelitatis genere parentes despicitis, amicos respuitis, uxores abjicitis, filios abdicatis, et vosipso carnifici ultrajuglandos exhibitis!

CAPÍTULO IV.

Empiezan los Mártires á desfallecer; pero descúbrese Sebastian, y los anima con un brillante discurso.

Interea dum hæc dicuntur et fiunt, inter uxorum lacrymas et suspiria filiorum, cœperunt milites Christi mollescere, et animi dolore permoveri.

Huic autem spectaculo, ut antè diximus, intererat beatus Sebastianus, quem chlamydis usus celabat; cùmque cerneret athletas Dei certaminis pondere fatigari, in medium eorum se inferens, ait: O fortissimi milites Christi, o instructissimi divini prælii bellatores, per eximiam animi virtutem fortiter pervenistis ad palam, et nunc per misera blandimenta coronam deponitis sempiternam? Discat per vos nunc Christi militum fortitudo fide potius armari quām ferro. Nolite victoriarum vestrarum insignia per mulierum blandimenta abjicere, et subjectas pedibus vestrīs hostis devicti cervices, ad rediviva iterū bella laxare.

Erigite igitur a terrenis affectibus gloriosum vestri certaminis trophæum, et nolite illud amittere ob fletus parvulorum. Isti, quos plorantes attenditis, gauderent hodie, si possent scire quæ nōtis. Putant enim quòd hæc vita sit sola, quæ ubi finem acceperit, nulla vitæ animæ, corpore deficiente, valeat portio remanere. Si enim scirent esse aliam vitam, ignaram mortis, tristitiae nesciam, in qua regnat immortalitas, et perpetua gaudia commorantur, profectò vobiscum ad illam festinarent pertingere; et hanc vitam pro nihilo putantes, illam appetenter, quæ in jugi exultatione permanet, et penitus finiri non novit. Hæc autem presens vita fuga-

cissima est, et usque adeo infida, ut nec suī amatoribus fidem servare potuerit unquam.

Hæc vos instigat, ô parentes sanctissimi, ut filios vestros proficiscentes ad cœli comitatum, ad honorem incorruptibilem, ad amicitias Imperatoris æterni, stultissimis lamentationibus retrahatis. Hæc est, quæ vos, ô castissimæ conjuges; beatorum sub pietatis prætextu ad impietatem mentes martyrum fecit impellere, et mortem pro libertate illis adferre.

Si enim consensissent persuasionibus vestris, paucum quidem tempore vobis esse poterant, at postea necesse esset illos a vobis separari; et ita separari, ut non nisi inter tormenta perpetua mutuò vos iterùm consiceretis.

Nolite timere, non separabuntur a vobis, sed vadunt vobis præparare in cœlo sidereas mansiones, in quibus unâ cum illis et cum filiis vestris sempiternâ felicitate perfruamini. Si ergò vos domus vestræ ex lapidibus constructæ delectant, quantò magis illarum vos debet pulchritudo invitare domorum, ubi sunt triclinia auro puro radiantia, quæ ex gemmis et margaritis habent zetas¹ instructas? Ibi flos rosarum purpureus nunquam marcescit, ibi nemora floribus amœna perpetuâ viriditate vernant: illic prata ridentia mellifluis semper scatent rivis. Ibi auras vitales nares hauriunt, lumen illic perpes umbræ nescium; ibi serenitas sinè nubilo, et absque noctium alternis tenebris die oculi sempiterno perfruuntur.

Nolite ergò, ô amici, ô parentes, ô conjuges venerandæ sanctorum, nolite a vita ad mortem, quos diligitis, revocare, a gaudio ad luctum deducere, a lumine

¹ La zeta era, segun Plinio, un pequeño aposento que podía contener una cama y dos sillas; la cual cama, envuelta ó cubierta con cortinas, podía estar metida dentro del aposento ó apartada. Los zetarii, zetarios, eran oficiales inferiores que habitaban en estos pequeños aposentos, situados ordinariamente en la parte superior de los palacios.

ad tenebras trahere, et ab æterna requie ad poenas sempiternas accersire. Hoc est enim cum diabolo quasi piscibus amuni tendere.

Sed fortassis opponitur nobis, quam ob rem Christianus tormenta non metuat, et presentis non terreatur poenâ tortoris. Nimirum idcirco non frangitur metu, ideo dolores non pertimescit, quia scit, se per brevis cruciatûs pretio perpetuæ salutis et sanitatis gaudium emere, et per momentaneam tribulationem ad perennem felicitatem et sempiternam lætitiam pervenire. Sed si tamen omnino timendus est dolor, timendus est carnis, timenda est nova et exquisita poena tortoris; quæ magis metuenda, quæ horrenda et fugienda magis? Istane quæ hodie exardescit, et cras refrigerescit, quæ sub una hora inducitur, et sub hora una excluditur, an illa potius quæ nullo fine concluditur, nullo tempore extinguitur, nullâ prorsus consumitur vetustate? Nam præsens dolor aut levis est, et potest tolerari; aut gravis est, et citò glorioso certamini adfert finem. Ille autem poenarum dolor, et cruciatus incendii qui hujus vitæ amatores manet, cùm sit quovis tormentorum genere vehementior, nunquam finiendus aggreditur.

Ab hoc ergò interitu hortemur evadere quos amamus, et nos ipsos ad evadendum fortiter præparemus: nec timeamus unâ horâ ferre dolorem in corpore, qui optamus æternum gaudere cum Christo. Permittamus animas nostras cum palma ex hoc egredi corpore, ut possimus poenas æternas effugere, et ad possessiones sidereas, plenas delectationibus, pervenire. Lacrymas nostras mutemus in gaudium, nec quasi morituros plangamus, quos cum Christo credimus sine fine regnatiros. Nunc porrò in amorem martyrii etiam nostros excitemus affectus, ut illum, qui de nostra captivitate voluit triumphum agere, fortiter capiamus, et quasi a gravi somno expergesfacti, aperiamus oculos animorum, ut videntes foveas, quas in nostri perniciem ini-

micus aptaverat, nos quidem, auxiliante Deo, evadimus; et, ipso diabolo cum satellitibus suis in ipsam quam paraverat foveam incidente, nos cum Propheta dicamus: *Foderunt ante faciem meam foveam, et ipsi inciderunt in eam*^a.

Hæc cùm beatus Sebastianus, indutus chlamyde, accinctus balteo, ex suo ore proferret, subito per unam ferè horam splendore nimio, de celo veniente, perfusus est, et sub ipso splendore, pallio candidissimo ab angelis septem clarissimis amictus; apparuitque juvenis juxta eum, dans ei pacem, et dicens: Tu semper mècum eris.

CAPÍTULO V.

Sana Sebastian à Zoë con la señal de la cruz.

Hæc autem gerebantur intra domum protoscrinarii¹ nomine Nicostrati, apud quem custodiebantur Marcellianus et Marcus. Qui Nicostratus habebat uxorem nomine Zoën, quæ ante annos sex nimià morbi infestatione facta erat muta; facultatem autem audiendi et intelligendi non solum non amisserat, verum etiam melius quā prius obtinebat. Hæc itaque cùm intellexisset omnia quæ beatus Sebastianus dixerat, et tantum lumen circa eum vidisset; cùmque omnes tremefacti, miraculi stupore tenerentur, innuebat manu omnibus, quod magno illis probro futurum esset, si tam evidenti assertioni non crederent. Deinde genibus ejus advoluta, rogare eum cœpit quibus potuit manuum indiciis.

At beatus Sebastianus, videns eam animi sensa linguae expressione declarare non posse, causam ejus silentii percontatus, didicit, sermonis copiam nimià illi vi infirmitatis erectam. Itaque dixit: Si ego verus

¹ Primer Secretario.
^a Psalm. LVI.

Christi Jesu servus sum, et vera sunt omnia, quæ ex ore meo hæc mulier audivit et credidit, jubeat Dominus meus Jesus Christus, ut redeant ad eam officia labiorum, et aperiat os ejus, qui aperuit os Zachariæ prophetæ Domini^a. Et fecit crucem in os ejus. Statim ergò ad hanc vocem sancti Sebastiani exclamavit mulier voce magnâ, dicens: Beatus es tu, et benedictus sermo oris tui, et beati qui credunt per te Christo Filio Dei vivi. Ego enim vidi oculis meis angelum ad te venientem e celo, et librum ante oculos tuos tenentem, ex cuius lectione universa sermonis tui oratio decurrebat. Benedicti ergò qui omnibus, quæ locutus es, credunt; et maledicti qui dubitaverint vel in uno verbo ex his omnibus quæ audierunt.

CAPÍTULO VI.

Cree Nicóstrato, y ruega á los Mártires que se escapen: contestacion de estos, y discurso de Marco á sus padres, consorte y cuñada.

Videns autem Niscostratus vir ejus tantam Christi virtutem in sua uxore declaratam, cœpit ejus pedibus advolvi, petiitque veniam, quod imperatoris et pretoris jussu sanctos Dei Marcum et Marcellianum habuisset in vinculis; et auferens a manibus illorum ferreos nexus, genua eorum amplexus, rogare cœpit ut dignarentur abscedere: O quām beatus essem, si pro vestra possem salute constringi! forsitan sanguinis mei effusione ablutus, mortem illam poenarum aeternarum evaderem, et ad illam vitam pertingerem, quam nobis Deus per os Sebastiani manifestare dignatus est.

Cùmque rogaret sanctos martyres ut abscederent, dixerunt ei: Si tu fidei gloriam, quam nunquam habueras, accepisti, quomodo nos quam semper ab in-

^a Luc. I.

fantia habuimus relinquentes, tibi passionis nostræ calicem dabimus? Quem tibi propinare possumus, dare non possumus¹. Dives enim in omnibus Christus est, et larga ubertatis suæ affluentia omnibus ad se venientibus meliora præstat quām rogetur. Contemnitis subitò quod semper amāstis², et quæreritis quod nunquam scivistis. Per ignotas ingressi vias, repente pervenistis ad Christum, et animo jam intrāstis cœlum, qui nullum in terra solatium quāratis. Nondum vos ad Christum sacri baptismatis unda perduxit, nondum per tirocinii rudimenta, militaria saltem signa sumpsistis; et jam pro vero rege arma corripitis, et ejus milites a vinculis ferreis solventes, vos ipsos intrepidos optatis pro occidendis morti offerre!

Cūm haec audientes, omnes pariter lacrymis pœnitentiam præterite persuasionis ostenderent, Marcus ait: Discite, parentes charissimi, et vester, o conjuges, discat conjugalis affectus, adversus pugnam diaboli clypeum virtutis opponere, atque inter acies tyrannici exercitūs hosti non cedere, dimicare, acriùs gradum figere, et ad regem fortiter pervenire. Gloriosiores faciunt milites vulnera pro imperatore suscepta. Cur enim fortissimi ducis milites miserrimis terga vertant, et in eo bello deficiant, in quo possunt esse victores? Cur mori timeant, qui credunt hanc vitam falsam esse, et veram vitam invenire non posse, nisi eum qui ab amore suo falsam hanc et caducam abjiciat, quæ suis amatoribus non nisi peccata imperat, suadet facinora, ingerit crimina, atque hoc unicè hortatur, ut de vita æterna ne cogitent quidem, futurumque Dei regnum desperent?

Videamus, oro, quibus casibus subjaceat, quibus

¹ Este cáliz (del martirio) podemos si beberle contigo, mas no dárte todo entero.

² Desde esta frase el discurso de los santos Mártires se dirige á la vez á Nicostrato y á Zoé.

periculis serviat ancilla; ut, cūm didicerimus eam nec seipsam posse regere, servitia nostra ejus dominio subtrahentes, aliam, cui meritò serviendum sit, inquiramus. O quām multos ejus amatores subitò gravis ruina oppressit, fulmen perculit et incendit, perdidérunt naufragia, Charybdis³ vorax absorbuit, gladius jugulavit! Et hanc miseri cum dolore amittentes vitam, illam penitus invenire non possunt³.

CAPÍTULO VII.

Conviéntense todos: palabras de Nicostrato á Sebastian, y de éste á aquél.

Hæc et his similia cūm Marcus persequeretur, cœperunt omnes, qui aderant, Deo gratias agere, fundentesque lacrymas, pœnitentiam præ se ferre, quòd charitati Dei carnis amorem prætulissent, atque ab agone martyrii ausi fuissent animos revocare sanctorum. Cūmque omnes, qui ad decipiendos sanctos venerant, unanimiter crederent Christo, Nicostratus cum conjugé sua urgebat discens: Non capiam cibum neque potum, nisi mysterium christianæ religionis mihi fuerit traditum.

Cui sanctus Sebastianus dixit: Muta dignitatem tuam, et incipe magis Christi esse protosciriarius quām præfecti. Audi itaque consilium meum, et omnes quos carcer inclusit, et vincula tenent atque ergastula conficiunt, in unum redige. Quod cūm feceris, antistitem sacram legis adhibeo, ut cum omnibus, qui credere voluerint, mysteria sancta suscipias.

¹ Caribdis es un golfo inmediato á Sicilia, que sorbe las naves: aquí puede tomarse por el mar en general, así como en la vida de San Pablo hemos visto que el techo se toma por la casa entera. Es lo que los retóricos llaman *sinédoque*.

³ Y perdiendo dolorosamente los desgraciados la vida de la tierra, no pueden hallar la del cielo.

Ad quæ Nicostratus ita respondit: Quomodo inquis et criminosis possunt sancta committi?

Sebastianus ait: Salvator noster propter peccatores suam dignatus est mundo exhibere præsentiam, ostenditque mysterium, per quod peccata et crimina omnia hominibus auferantur, et virtutes Domini conferantur. Inter initia igitur conversionis tuæ hoc munus primum si tu Christo præstiteris, aderit tibi remunerationis ejus præmium, corona martyrii, habens secum virtutum omnium immarcescibiles flores, æternæ vitæ gaudiis profuturos.

CAPITULO VIII.

Reunidos todos en casa de Nicóstrato, oyen de boca de san Policarpo las más consoladoras palabras.

His auditis, Nicostratus protoscriniarius abiit ad Claudio commentariensem, jussitque ut reos omnes in vinculis detentos ad domum suam adduceret, dicens: Proximâ sessione omnes discutiendi sunt, et volo ut cum illis Christiani, qui apud me sunt; præstò sint, ne quisquam discussioni prætoriæ desit. Igitur cùm omnes ad domum protoscriniarii perducti adstant, beatus Sebastianus jubet eos omnes a catenarum vinculis absolvi.

Deinde abiit ad sanctum Polycarpum presbyterum, ubi ille persecutionis causâ latitabat, et narravit ei omnia quæ gesta erant. Quibus auditis, sanctus Polycarpus gratias egit Deo, et unà cum eo venit ad domum Nicostrati protoscriniarii; vidensque turbas credentium, salutavit eos cum omni gaudio, dicens: Beati vos omnes, qui audistis vocem Domini nostri Jesu Christi, dicentis: Venite ad me, omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego vos requiescere faciam. Tollite jugum meum super vos, et discite a me, quia milis sum et humiliis corde, et invenietis requiem animabus vestris. **Jugum**

*enim meum suave est, et onus meum leve*⁴. Itaque vobis, fratres nostri, quos baptismatis unda diluet, et consecrando Deo omnipotenti charissimos filios faciet, hanc ob causam, quod a proposito suo sancto revocare co[n]ati estis beatissimos milites Christi, opus erat pœnitentiâ, ut per ipsam ad indulgentiam veniretis. Nunc autem quando ad tantam gloriam accessistis, ut etiam ad passionem, a qua alios revocare voluistis, vos ipsi desideratis gratis et libentibus animis properare, sciatis vos et obtinuisse veniam, et palmam esse adepturos.

CAPITULO IX.

Preséntase Nicóstrato al gobernador: cree Claudio.

Hæc et his consimilia pertexente sancto Polycarpo, omnes gayisi sunt, et unusquisque nomen suum, etiam priusquam interrogatus esset, festinabat offerre. Cùmque hæc agerentur, venit Claudio commentariensis ad Nicostrati domum, dixitque ei: Vehementer præfectura commota est, quod personas reorum tuæ domûs custodiæ tradi jussisti; hac de causa suis te adspectibus jussit præfector presentari; tu videris, quale illi interroganti sis responsum redditurus.

Ingressus itaque Nicostratus ad præfectum, cùm interrogatus fuisse cur eas personas¹, quas carceris claustra retinebant, suæ voluerit domus mancipari custodiæ, respondit: Amplitudinis vestræ² jussu, Christianorum intra domum meam custodiendas suscepit personas: quibus ut terrorem passionis incuterem, reis illos feci sociari, ut si jussioni vestræ nostræque persuasiōni suâ sponte consentire nolint, saltem alieno ex-

¹ Persona significaba en un principio máscara de teatro, después el mismo personaje de la escena, y finalmente lo que ahora llamamos una persona, en general.

² Equivale á V. Señoría, V. Excelencia.

³ Math. ii.

perimento consentiant, metuantque, ne similis eos
pœna concludat.

Libentissimè hæc audiens præfектus, dimisit eum a
se, dicens: Magno te a parentibus eorum munere affici
curabo, si per te illis filii incolumes fuerint restituti.

Revertens itaque ad domum suam Nicostratus cum
Claudio commentariensi, cœpit ei referre omnia, quem
admodum sanctus Sebastianus, cùm sit amicus impe
ratorum, sit etiam christianissimus, et in eruditione di
vina perfectus, et ut animos Christianorum suā exhorta
tionē corroborārit, satisque idoneā persuasione do
cuerit, vitam hanc fugitivam et imaginariam esse, ita
ut ubi teneri putatur, abscedat. Narravit præterea
quomodo veniens repente lux e cœlo, perlustrārit
eum, utque uxorem ejus, quæ sex annis muta fuerat,
loqui fecerit.

Cùm hæc exponeret Nicostratus Claudio, corruit ad
pedes Nicostrati Cladius, dicens: Ex amissa conjugi
duos filios habeo, quorum alter hydrops morbo fati
gatur, alter diversis vulneribus opprimitur; rogo te ut
illum jubeas eos visitare. Non enim dubito quin ille,
qui potuit facere ut post sex annos loqueretur uxor
tua, efficere etiam possit, si voluerit, ut ad filios meos
sanitas redeat.

His dictis, proripuit se domum, fecitque inter manus
adduci filios suos, et introducens eos in aedes ubi erant
sancti Dei, projecit se ad pedes eorum, dicens: Nulla
penitus dubitationis signa in corde meo resident, sed
toto pectore credens Christum, quem vos colitis, esse
verum Deum, attuli huc duo pignora mea, nihil hæsi
tans quin possint per vos a mortis periculo liberari.

Dicunt ei omnes simul viri Dei: Omnes quos hic hodie
aliqua tenet infirmitas, mox ut christiani fuerint facti,
sanabuntur. Cùmque clamaret Cladius, credere se et
desiderare fieri christianum, jussit sanctus Polycarpus
presbyter ut darent universi nomina sua.

CAPÍTULO X.

Todos dan sus nombres, y reciben el bautismo.

Primus itaque omnium dedit nomen suum Tranquil
linus, pater Marcelliani et Marci. Post hunc sex amici
eorum, Ariston, Crescentianus, Eutychianus, Urba
nus, Vitalis et Justus. Et post hos Nicostratus cum fra
tre suo Castorio, et Claudius commentariensis; et post
hos filii Claudi, Felicissimus et Felix. Inde Martia,
mater Marcelliani et Marci, et Symphorosa uxor Clau
dii, et Zoë Nicostrati conjux. Post has familia omnis
quæ erant in domo Nicostrati, animæ¹ promiscui sexūs
et ætatis triginta tres. Postremò vincti omnes, e car
ceris squalore adducti, numero sexdecim.

Igitur omnes isti, simul animæ sexaginta quatuor,
a sancto Polycarpo presbytero baptizati, et a sancto
Sebastiano suscepti sunt. Fœminarum autem matres
spirituales² factæ sunt Beatrix et Lucina³. Primos itaque
Claudi filios, hydropicum unum et alterum vulneribus
plenum, mox ut in nomine Trinitatis⁴ intinxit, ita
sani de fonte levati sunt ut nec signum in eis alicujus
morbi præteriti remanserit.

¹ Treinta y tres personas de todo sexo y edad.

² Las madrinas. Por aquí se vé la antigüedad de esta ins
titucion cristiana, lo que tiene de grave, y los poco compren
didos deberes que impone. La madrina es una madre que
adopta, que se asocia à la madre natural: *mater spiritualis*,
dice la Iglesia.

³ Eran dos de aquellas nobles romanæ cuyo carácter, en
noblecido con la fe, se muestra en los tiempos de persecucion
con una grandeza de que no se halla ejemplo en la historia
profana. *Beatriz*, hermana de los ilustres martires Simplicio
y Fausto, fué tambien mártir. *Lucina*, que puede llamarse la
madre de los Mártires, es igualmente célebre por su naci
miento, abnegacion y valor.

⁴ Echase de ver que el Bautismo se ha conferido siempre en
nombre de la Sma. é indivisible Trinidad.

Post hos autem infantulos, Tranquillinus adductus est, adeò podagrā et chiragrā constrictus, ut vix manus portaretur. Hunc cùm exuerunt indumentis, et ille intolerabili se diceret torqueri dolore, interrogavit eum Polycarpus presbyter, num ex toto corde crederet, unigenitum Filium Dei, Dominum nostrum Iesum Christum, posse ipsi salutem conferre, et omnia condonare peccata. Si ita credis, Tranquilline, inquit, ore proprio edicito.

Tranquillinus respondit: Ego indulgentiam solam peccatis meis dari et desidero, et opto, et credo. Cæterū, si post baptismatis hujus sanctificationem in doloribus permanero, non potero tamen de fide Christi ulterius dubitare¹. Probavi enim, et ex toto corde credens, in mente mea consensi, quòd Filius Dei sit Dominus noster Jesus Christus, qui potest et animabus et corporibus salutem tribuere, et a morte perpetua ad vitam æternam revocare.

Hæc cùm dixisset voce magnâ, omnes sancti prægaudio lacrymas fuderunt, rogantes Dominum ut fidei ejus fructus ostenderetur.

Sanctus igitur Polycarpus, confessor et presbyter, mox ut eum Chrismatis linivit unguento, interrogavit eum si crederet in Patrem et Filium et Spiritum Sanctum. Statimque ut respondit: Credo, resolutæ sunt manus ejus, quæ erant nodosæ, et genua simul; plantæque pedum ejus ita sunt incolumes redditæ, ut velut parvulus renovatis pedibus suis in fontem descenderet, clamans ac dicens: Tu es Deus unus et verus, quem miser iste mundus ignorat.

Hoc itaque ordine suo baptizato, universi, prout congruum erat, baptizati sunt, et per decem et sex dies, qui supererant dilationi quam mieruerant, in Dei laudibus perdurantes, ducebant dies et noctes in hymnis et

¹ Sentimientos del verdadero fiel: si yo no curare, no por eso creeré menos en Dios, que sana cuando quiere.

canticis, et quasi fideles milites parabant animos suos ad dimicandum pro Christi nomine, in martyrio bellaturi, ita ut et mulieribus et infantulis amor ferret martyrii, et invicem se ad confessionem sancti nominis contra diabolicas acies communirent.

CAPÍTULO XI.

Coloquio entre Tranquilino y el Gobernador.

Diebus itaque acceptæ dilationis expletis, Agrestius Chromatius, urbis Romæ præfectus, ad se Tranquillimum, Marcelliani et Marci patrem, venire jubet; quem cùm de suorum sententia filiorum inquireret, Tranquillinus respondit: Ad referendas beneficiis tuis gratias, nullus mei oris sermo sufficit. Nisi enim currentem sententiam frena vestri moderaminis tenuissent, et ego filios amisissem, et me patrem filii non haberent. Congratulantur mihi omnes, quos paternus tenet affectus, et etiam tua, ni fallor, mihi congaudet Celsitudo, quando morituris vita collata est, anxiis lætitia redditæ, sollicitis securitas restituta. Tunc præfectus existimans, filios ejus suis velle idolis inclinare cervices, ait: Venite ergò postero die, ut debita numinibus thura ponant filii tui, per quæ et tu filiis serveris incolmis, et tibi illi condonentur.

Audiens hæc Tranquillinus, dixit: Illustrissime virorum, si examinis tui erga me et filios meos libram aequâ velis lance expendere, agnoscere poteris, hoc christianum vocabulum magnæ esse virtutis.

Præfectus ait: Insanis, Tranquilline.

Tranquillinus respondit: Huc usque insaniam passus sum et animi et corporis; sed statim ut credidi Christo, et animi mei et corporis recepi sanitatem.

Præfectus dixit: Ut ego video, ad hoc inducias sceleratis filiis tuis dedi, ut non solùm tu illos ab errore non reduceres, sed illi te suis erroribus irretirent.